

Journal of Analytic Divinity
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jad>
E-ISSN: 2602-3792
5/3 (Aralık/December 2021), 180-186.

Seküler Çeviriler: Ulus-Devlet, Modern Benlik ve Hesapçı Akıl, Yazar: Talal Asad, Çeviren: Ferit Burak Aydar (İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2020).
Secular Translations: Nation-State, Modern Self, And Calculative Reason, Talal Asad,
(Columbia University Press: New York, 2018)

Mesut Düzce

Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri
Bölümü
Assist. Prof., Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Theology, Department of Philosophy
and Religious Studies, Van/Türkiye
E-posta: mesutduzce@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8599-390X

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Kitap Değerlendirme/ Book Review
Geliş Tarihi / Date Received: 18 Ekim/October 2021
Kabul Tarihi / Date Accepted: 11 Aralık/December 2021
Yayın Tarihi / Date Published: 15 Aralık/15 December 2021
Yayın Sezonu / Pub Date Season: Kış-Aralık/ Winter-December
DOI: 10.46595/jad.1011765

Cite as / Atıf: Düzce, Mesut. "Seküler Çeviriler: Ulus-Devlet, Modern Benlik ve Hesapçı Akıl, Yazar: Talal Asad, Çeviren: Ferit Burak Aydar (İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2020)", *Journal of Analytic Divinity* 5/3 (Aralık/December 2021), 180-186.

İntihal/Plagiarism: Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Mesut Düzce)

Finansal Destek / Grant Support: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.

CC BY-NC 4.0 | This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Web: <http://dergipark.org.tr/jad> | **e-mail to:** editorjand@gmail.com

Öz

Talal Asad, uzun zamandır sekülerleşme söylemi, kültürel antropoloji, postkolonyalizm ve İslam araştırmaları gibi alanlarda yoğunlaşan ve bu alanlarda önemli katkıları olan bir isim olarak karşımıza çıkmaktadır. *Seküler Çeviriler: Ulus-Devlet, Modern Benlik ve Hesapçı Akıl* isimli çalışması, Asad'ın 2017 yılında Columbia Üniversitesi Antropoloji Bölümünde verdiği Ruth Benedict ders serisinin genişletilmesiyle oluşturulmuş bir çalışmadır. Eser 2020 yılında Ferit Burak Aydar tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Vakıfbank Kültür Yayınları tarafından basılarak entelektüel hayata kazandırılmıştır. Asad'ın bu çalışması da Batı modernitesinin tartışmalı yönleri üzerine hayatı boyunca süren ilgisinin devamı niteliğindedir. Dolayısıyla, Asad'ın eserlerine aşina olanlar son çalışması olan *Seküler Çeviriler*'in temel ilgi alanının sekülerizm ve onunla ilişkili unsurlar olmasını yadırgamayacaklardır. Eser, alt başlığının da ima ettiği üzere, üç farklı konuyu ele almakta ve bu konular ortak çeviri teması üzerinden ilişkilendirilmektedir. Asad, bu çalışmasında sekülerizmin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasının doğru bir çeviri anlayışını gerektirdiğini ileri sürmektedir. Kitapta, Gazali'den Wittgenstein'a uzanan bir dizi farklı düşünürden yararlanan Asad, kültürlerarası iletişim için yeni olanaklara işaret ederek, devletin dilinin ötesinde bir dil arayışı içerisine girmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Talal Asad, Seküler Çeviri, Ulus-Devlet, Modern Benlik.

Abstract

Talal Asad has long been a prominent figure who has focused on secularization discourse, cultural anthropology, postcolonialism and Islamic studies and has made significant contributions to these fields. Asad's work titled *Secular Translations: The Nation-State, the Modern Self, and the Calculative Reason* is an expanded version of the Ruth Benedict lecture series given at Columbia University's Department of Anthropology in 2017. The study was translated into Turkish by Ferit Burak Aydar in 2020 and published by Vakıfbank Culture Publications and brought to intellectual life. This work of Asad is a continuation of his lifelong interest in the controversial aspects of Western modernity. Therefore, those who are familiar with Asad's works will not find it strange that his last work, *Secular Translations*, is primarily concerned with secularism and its related elements. The work, as its subtitle implies, deals with three different subjects and these subjects are related through the common translation theme. In this work, Asad argues that a comprehensive understanding of secularism requires a correct understanding of translation. Benefiting from a number of different thinkers ranging from Ghazali to Wittgenstein in the book, Asad points out new possibilities for intercultural communication and seeks a language beyond the language of the state.

Keywords: Sociology of Religion, Talal Asad, Secular Translation, the Nation-State, the Modern Self.

Giriş

Seküler Çeviriler, Asad'ın ilk olarak Nisan 2017 yılında Columbia Üniversitesi'ndeki Ruth Benedict derslerinde sunduğu birbiriyle bağlantılı üç konferansı içermektedir. Her konferans, kitabın alt başlığında yer alan üç konuyu ele alır: Ulus-devlet, modern benlik ve hesapçı akıl. Asad'ın önceki kitaplarına benzer şekilde, bölümler birbirlerinden bağımsız olarak da görülebilir. Bununla birlikte, başlıktan da anlaşılacağı üzere, çeviri ve çevrilebilirlik teması, bölümlerin her birinde sekülerizmle ilişkisi bağlamında ele alınmaktadır. Asad da *Giriş* ve *Sonsöz* bölümlerinde bu duruma dikkat çekmektedir. Çeviri üzerinden bir düşünme faaliyeti gerçekleştiren Asad, metin boyunca farklı alanlardan pek çok düşünüre referanslarda bulunsa da bunlardan Ludwig Wittgenstein özellikle ön plana çıkmaktadır.

Wittgenstein, bir dili kullanmanın hesap yapmaktan çok bir oyun oynamaya benzediğini öne sürmüştür. Çünkü doğrudan kurallara başvurmak, bir ifadenin doğru kullanıldığını garanti etmez ve bu nedenle bir dil oyununu anlamak, bir yaşam biçimini anlamak gibi bir şeydir. Bu nedenle Asad, tüm diğer modern kavramlara olduğu gibi, sekülerizme de dolaylı yollardan yaklaşmanın, onu anlamının en iyi yolu yolduğunu ileri sürmektedir. Düz bir mantığı takip etmek, Asad açısından, her zaman şeyleri araştırıp keşfetmenin yararlı bir yolu değildir. Çünkü bu anlayış başlangıç ile bitiş noktası arasındaki en kısa yolun her zaman en iyi olduğunu varsaymaktadır (Asad, 2020, 8-9).

Asad'a göre, çeviri hiçbir zaman A söyleminden B söylemine doğrudan bir hareket olarak görülmemelidir. Çünkü çeviri her zaman yorumlayıcı bir X göstergesini içermektedir. Asad, bu nedenle sekülerizm konusuna eğilirken analizinde, Wittgenstein'in dile yaklaşımını yararlı bulmaktadır. Asad *Seküler Çeviriler*'in üçüncü bölümünde doğal bir dile ait olan sözel işaretlerden kendine özgü bir çeviri dilinin olduğunu ve bu dilin de matematik dili olduğunu savunmaktadır (Asad, 2020, 13-14; 234).

Asad'ın *Seküler Çeviriler*'i üç ana bölümden oluşmaktadır. "Seküler Eşitlik ve Dini Dili" başlıklı birinci bölüm, liberal devlette "eşitlik" olarak görülen şeyin belirsizliklerini ele almaktadır. Bu kavram, Asad'ın perspektifinde sekülerizmi politik bir ideoloji olarak anlamak için çok önemlidir. Eşitlik etrafında yapılan tartışmalar genellikle Hristiyan mirasıyla bağlantılı olarak vurgulanır. Nitekim Larry Siedentop, "sekülerleşme Hristiyanlığın dünyaya bir armağanıdır" iddiasında bulunur (akt. Asad, 2020, 24). Asad, sekülerliğin Hristiyan kökenlerini çevreleyen tartışmalara girmeme eğilimindedir. O, daha ziyade, sekülerizmin bir Hristiyan mirası olduğuna ilişkin iddianın yaratacağı tehlikeye dikkat çekmektedir.

Bu tehlike, söz konusu mirasta hak iddia edemeyecek herkesin siyasal olarak dışlanmasıdır. Asad'ın "kerameti kendinden menkul" olarak nitelendirdiği sekülaristlerin,

sekülerizmin Yahudi-Hristiyan mirası olduğuna dair iddiası “Yahudilerin modası geçmiş yeri üzerine bir Hristiyan perspektiftir”; dolayısıyla Yahudileri dışlayıcı bir mantığı içkindir. Durum böyleyken bugün Avrupa Birliği’ndeki seküleristler Yahudi-Hristiyan mirası iddiasını “Müslümanların gramatik dışlanması” olarak nitelendirmektedir (Asad, 2020, 25-27).

Asad’ın birinci bölümde ilgilendiği bir diğer konu, sekülerizm ile ilişkili olduğu düşünülen ve özellikle birbirleriyle bağlantılı olan özgürlük, eşitlik ve tarafsızlık ilkelerinin onaylanması için seküler dile nasıl müracaat edildiğidir (Asad, 2020, 33). Liberalizm, her şeyden önce eşit özgürlük iddiasında bulunur ancak liberalizmin dili, Müslümanlar gibi “liberal olmayan din”i takip edenleri zorunlu olarak dışlar. Asad, bu sebeple, siyasal liberalizmin Batı modernitesinin diliyle uyum içinde olmayan kesimlere karşı ayrımcı bir niteliğe sahip olduğunu, bundan dolayı da Batılı olmayan insanlar için eşit ve özgür bir alanı güvence altına alamayacağını ileri sürmektedir. Asad’a göre, hem çağdaş Avrupa hem de Amerika, eşitlik konusunda liberal dili oldukça sorunlu hale getirerek bu iddiayı desteklemektedir. Dil, bilginin tarafsız bir taşıyıcısı olmaktan ziyade dünyada nasıl yaşadığımızın bir parçasıdır (Asad, 2020, 81).

Asad, Carl Schmitt’e gönderme yaparak, “Tanrı’nın dünyadaki yokluğu” dikkate alındığında, Hristiyanlığın seküler mirasçılarının artık Tanrı’nın tüm insanlara olan sevgisine değil, ulus-devletin hayati çıkarlarına hitap ettiğini ileri sürmektedir: Eşitlik koşulludur ve uluslararası sınırlarla kısıtlanmıştır. Dolayısıyla, eğer sekülerlik gerçekten Hristiyanlığın dünyaya armağanıysa, bu son derece tehlikeli bir armağandır. Çünkü “liberal demokratik bir toplumda en bariz olan şey, herkes için ilahi aşk değil, her şeyin üstündeki devlet iktidarındır” (Asad, 2020, 60). Bir başka anlatımla, söz konusu olan gerçekte politik teolojidir.

“Çeviri ve Duyulu Beden” başlıklı ikinci bölüm, özellikle Kur’an’ın çevrilemezliği sorunsalını odağına yerleştirmektedir. Asad, kutsal olanın Arap dili değil, daha ziyade aşkın ve yaratıcı bir güç olduğuna inanılan varlığın huzurunda ilahi erdemlerin dile getirilmesi olduğunu söyler. Dolayısıyla çevrilemez olan şey Kur’an’ın Arapça metni değil ibadet eyleminin kendisidir. Bu nedenle gündelik yaşamda kullanılan Arapçada bir kutsallık aranmaması gerekmektedir (Asad, 2020, 96). O halde, Kur’an dilini duyulur bedene tercüme sadece bizim onunla ne yaptığımız değil onun da “bize ve bizde ne yaptığımızla” (Asad, 2020, 102) yakından ilişkilidir. Asad’a göre, çoğu Müslüman ilahiyatçı Müslümanların, Kur’an’ın başka dillere çevrilmesine mesafeli durmalarına gerekçe olarak “Kur’an’ın benzersizliği” doktrinini vurgulamıştır. Oysa Asad, Kur’an’ın 16. yüzyıldan bu yana yaklaşık 70 dile çevrilmiş olduğunu ancak onların Allah’ın kelamının, kelimenin gerçek anlamıyla, “çevirileri” değil ‘meali’ olarak görüldüğünü ifade etmektedir. Asad kendi önerisinin, Müslümanların Kur’an’ın çevrilemezliği yönündeki doktrinini ne bir reddi ne de bir meşrulaştırması olduğunu belirterek; meseleye “Kur’an’ın çevrilemezliğini

nasıl açıklayabiliriz?" sorusuyla başlamak yerine, müminin yaradana karşı hürmetkâr, huşu dolu tutumuyla başlamak gerektiğini öne sürmektedir. Ona göre bu duygu kamusal görünürlük ile kişisel düşünceyi birleştirmektedir (Asad, 2020, 93-94).

Dinî reform ve modernite, özel benlik ile kamusal benlik arasında bir ayrım yaratmıştır. Çeviri, özel benlik ile toplumsal benlik arasında değildir. Bu nedenle, Kur'an'ın çevrilemezliği doktrini, hem siyasi hem de dinî otoritelerin metnin anlamını kontrol etmelerini zorlaştırmaktadır. Metnin özgün hali her zaman sınırsız anlam olanakları yaratmaktadır. Bu, din adamlarında olduğu gibi siyasetçilerin de Kur'an'ın anlamını kontrol etmeyi zorlaştırmaktadır. Asad, bu nedenle çevrilemezliğin "devlet iktidarının hırsına ve kapitalist mübadelenin her tarafa yayılmış olmasına" (Asad, 2020, 96-97) ters düştüğüne işaret etmektedir.

Sekülerleşmeyle ilgili olarak Asad'ın tutumu, bir metnin soyutlanmış entelektüel anlamlarının "okuyan/ezberleyen/dindar benlik" ile ilişkisinin yerini alacağı endişesini ortaya koymaktadır (Asad, 2020, 120). Bu ise Asad'ı bir ritüel analizini yapmaya sevk eder: Namazda okunan Kur'an surelerinin çevrilemezliği kişisel düşüncelerin erişilemezliğiyle değil, belli türde bir ritüelin oluşumuyla alakalıdır (Asad, 2020, 131). Bu ise, temelde müminin niyetiyle ilgilidir ve niyet, öznel olarak eyleme geçirilen, bu nedenle de erişilemez ve devlet için her zaman sınırsız bozucu olan özel bir kural değildir (Asad, 2020, 136). Asad'a göre bu konuda çok sayıda örnek göstermek mümkündür.

Sözgelimi, beyaz bir Amerikalı Las Vegas'ta bir konsere katılan onlarca insanı katlettiğinde, bu eylemin "zihinsel rahatsızlığı" olan biri tarafından yapıldığı söylenir ve eylemi gerçekleştiren kişi kendisini de öldürdüğü için yasal sorumluluk söz konusu olmazken; diğer taraftan Özbek bir göçmenin New York'ta arabasını kasıtlı olarak yayaların üzerine sürüp onlarca insanı katlettiğinde vurulmadan hemen önce "Allahu Ekber" diye bağırmasının duyulması "İŞİD'den ilham alan" bir terörist olarak kabul edilmesi için yeterlidir (Asad, 2020, 137).

"Maskeler, Güvenlik ve Sayıların Dili" başlıklı üçüncü bölümde Asad, modern ulus-devletle ilişkisi bağlamında çevirinin belli yönlerine odaklanmaktadır. Burada, modern ulus-devlette gizlenen şüphe ve paranoyanın ve bunların hükümet tarafından "sayıların dili" aracılığıyla nasıl kullanılıp manipüle edildiğinin incelenmesi sunulmaktadır. Asad, burada "sayıların dilini" modern ulus devletinin yaslandığı ayırıcı bir dil olarak nitelendirmektedir (Asad, 2020, 154). İçinde yaşadığımız dünya riskler ve belirsizliklerle doludur ve bunlarla baş etmemize yardımcı olan ne "ilahi metinlerin din dili ne de estetik deneyimin seküler dilidir." Bunlardan ziyade "nicelleştirme, soyutlama ve hesaplama dili" bu konuda yardım etmektedir (Asad, 2020, 162).

Büyük ölçüde modern çağın başlarındaki din reformunun bir sonucu olan ve geleneksel ahlak ile herhangi bir bağı olmayan modern benlik modeli, "gerçek" benliği

eyleminden, davranışından ve yaşam tarzından ayırmıştır (Asad, 2020, 173). Asad, din dilinin modern devletin davranışına ilham verebileceğini ya da onu eleştirmenin bir aracı olabileceğini düşünenlere karşı çıkmaktadır. Çünkü onlar ulusun temsilini meşrulaştırmak için devletin halihazırda sahip olduğu ahlak dilinin ne denli güçlü olduğunu göz ardı etmektedirler (Asad, 2020, 179).

Bu anlayışta bir kişi kamu yararı veya ulusal güvenlik uğruna bir eylemde bulunduğu vakit ahlakî ve yasal sorumluluktan muaf tutulur. Ahlakiliğin bu şekilde maskelenmesi eylemde bulunan kişinin suçluluk duymadan eylemini gerçekleştirmesini beraberinde getirir. Asad'a göre, "ulus" ve "devlet" arasında yapılan ayırım daha da tehlikeli bir sonuca yol açmıştır. Ulus ve devlet genellikle eş anlamlı olarak görülse de "ulus" bir ulus-devletin halkına, "devlet" ise bir toprak parçası ve hükmet organına gönderme yapmaktadır. Bu ayırım, Asad'a göre, ulus-devlet vatandaşlarının gözetlenmelerini ve profillerinin çıkarılmasını (fişlenmelerini) gerektiren siyasal bir belirsizliğe yol açmaktadır. Bu nedenle, toplumlar belli bir dinî ya da etnik heterojenliği kaçınılmaz olarak içeriyor olsalar da modern ulus-devletler "devletin esasen kendilerine ait olduğunu bilenlerin" açık ve süreklilik arz eden bir nüfus çoğunluğunu sağlamaya çalışırlar; azınlıklar ise kolay bir şekilde kontrol edilecek ölçüde küçük olmalıdır (Asad, 2020, 222).

Sayıların dilini potansiyel olarak bu kadar tehlikeli yapan şey de budur: İstatistiksel hesaplama, toplumsal gerçekliğin nesnel bir çevirisi ve gelecekteki sorunları çözmek için rasyonel bir araç olarak kabul edilmektedir (Asad, 2020, 10). Asad, bu seküler nedenin sadece Müslümanların gözetimi için yarattığı korkuyu değil, aynı zamanda yapay zekanın genetik mühendisliği için nasıl kullanıldığını da kabul ederek bu bölümü sonlandırmaktadır. İnsan kararları, rasyonel seçim teorisinin seküler diline çevrilir ve bu dil, geçmişten miras kalan engelleri ortadan kaldırmak amacıyla gelecekteki sorunları çözmek için devlet tarafından kullanılır.

Genel olarak, *Seküler Çeviriler*'de "sekülerlik düşüncesi" kitaptaki bölümlerin odağında yer almasına ve "çeviri fikri" bu bölümleri birleştirmesine rağmen, okuyucu temel tezi anlamakta güçlük çekebilir. Ulus-devlet, modern benlik ve hesapçı aklın neden çeviri merkezli bir analiz gerektirdiği konusu daha fazla işlenebilir ve bu güçlüğü üstesinden gelinebilirdi. Kitabın henüz başlarında Asad, öznenin dille bir şeyler yapmasının ötesinde, Wittgenstein'a göndermede bulunarak dilin de özneye bir şeyler yaptığını söyler (Asad, 2020, 7-8).

Asad, dilin "seküler" ve "dinî" söylemle yaptığı şeyden kaygı duysa da sonunda, iki kavramın birbirine bağlı olduğunu göstermek için "sekülerlik" ve "din" in katı kullanımlarını sorunsallaştırma eğilimindedir. Ayrıca, Asad'ın Batı modernitesiyle ilişki kurma biçiminin bazı sınırlamaları da içkin olduğu söylenebilir. Kitaptaki analizi Batı modernitesinin yalnızca Hristiyan köklerine odaklanmaktadır. Reform ve Hristiyanlığın,

Batı modernitesine kimliğini verdiği büyük ölçüde doğru olsa da onların gelişimini etkileyen ekonomik, sosyal ve politik faktörlerin de olduğu gerçeği yadsınamaz. Analiz, bu unsurlar ihmal edilmiş gibi bir hissiyat vermektedir.

Bununla birlikte, Asad'ın Batı modernliğine ilişkin disiplinler arası analizi, demokratik ulus devletlerin göç, ayrımcılık ve ahlaki faillik gibi konularda bugün karşılaşılan zorluklar hakkında aydınlatıcı bir katkı sunmaktadır. Asad, tüm kitap boyunca, modern ulus devletlerdeki problemlerin kaynağının nedeninin belirli bir grup insan ya da belirli bir düşünce biçimi değil, aksine Batı modernliği ve liberalizminin doğasında var olan büyük sorunlarla ilgili olduğunu ileri sürmektedir. Asad'ın, Batı siyasetindeki yapısal sorunlara ışık tutan bu incelemesinde, çalışma boyunca Ludwig Wittgenstein, Jürgen Habermas, Larry Siedentop, Lamin Sanneh, Maurice Bloch gibi sosyal bilimlere ait farklı disiplinlerden önde gelen bilim insanlarına atıflar yapılmaktadır. Asad'ın bu tarzı, çalışmaya bir zenginlik ve kapsayıcılık katmıştır. Bu nedenle Asad'ın kitabı Batı modernitesini ve onun sekülerleşme teorisi ve siyasal liberalizm gibi ürünlerine eleştirel bir şekilde yaklaşmak isteyen disiplinler ve bu disiplinlerde faaliyet gösteren araştırmacılar için bir başvuru kaynağı olarak işlev görebilir. Daha ziyade bir Antropolog olarak bilinen Asad'ın konuyla ilgili geniş bilgisi, dinlerin tarihleriyle ilgili kapsamlı araştırmaları ve güncel konulara aktif ilgisi bu çalışmayı sadece antropologlar için değil hukukçular, siyaset bilimcileri, sosyologlar ve ilahiyatçılar için de temel bir kaynak haline getirmektedir.

Seküler Çeviriler, modern demokratik toplumların ve onların siyasi sistemlerinin sınırlarını ve problemlerini anlamaya çalışanlar için ufuk açıcı bir eser olarak tavsiye edilmeyi hak etmektedir.

Kaynakça

Asad, Talal. *Seküler Çeviriler: Ulus-Devlet, Modern Benlik ve Hesapçı Akıl*. çev. Ferit B. Aydar. İstanbul: VakıfBank Kültür Yayınları, 2020.

